

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 4 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 3. junij 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Če v državah filozofi ne postanejo kralji in če se današnji tako imenovani kralji in oblastniki ne začno pošteno in temeljito ukvarjati s filozofijo, **če oboje – politična moč in filozofija – ne postane eno in če ne bo množica tistih, ki se danes po svoji prirojeni nagnjenosti posvečajo samo enemu od obojega, s silo izločena**, potem, dragi Glavkon, ne vidim konca nesreč ne za države in ne za ves človeški rod, in tudi naša v mislih zasnovana država ne bo mogla biti prej uresničena in ne zagledati luči sveta. To je tudi vzrok za moje dolgo obotavljanje: videl sem namreč, kako kočljive in za javnost presenetljive bodo moje besede. Težko je namreč uvideti, da ni druge poti k sreči, ne k sreči za posameznika in ne k sreči za skupnost.«

Nato je dejal Glavkon: »Izrekel si tako besedo in izrazil tako misel, da ne moreš drugega pričakovati, kakor da bodo mnogi in ne najslabši možje odvrgli obleke, zgrabili za prvo orožje, z vso silo planili nate in se brezobzirno znesli nad tabo. Če jih ne boš znal z dokazi zavrniti in se jih ubraniti, potem te za kazen čaka resničen zasmeh in porog.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, V/18)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Če filozofi v polisih ne bodo kraljevali,« sem dejal, »ali če zdaj tako imenovani kralji in gospodarji ne bodo pristno in zadovoljivo filozofirali, **če torej to oboje – politična moč in filozofija – ne bo sovpadlo v eno in se množica tistih značajev, ki se zdaj ločeno odpravljajo v eno od obeh smeri, nujno ne onemogoči**, potem, dragi Glavkon, po mojem mnenju ne bo konca zla niti za polise niti za (ves) človeški rod, in tudi ta državna ureditev, ki sva jo ravnokar obravnavala v misli, ne bo prej stopila v bivanje kot nekaj možnega niti ne bo zagledala sončne svetlobe. No, to je tisto, zaradi česar se že dolgo časa obotavljam govoriti: vidim, kako zelo bodo te besede v nasprotju z (običajnim) mnenjem. Težko je namreč uvideti, da drugačen polis ne more biti srečen, niti zasebno niti kot skupnost.«

Glavkon pa je rekel: »Sokrat, izrekel si takšno besedo in misel, da potem, ko si jo izrekel, lahko pričakuješ, da bodo zdaj zelo številni in to ne slabi možje tako rekoč odvrgli obleke, goli zgrabili orožje, ki bo vsakomur od njih pri roki, ter se na vso moč zagnali vate, z namenom narediti čudne reči! Če jih z mislijo ne boš odvrnil in jim ne boš ušel, boš resnično kaznovan tako, da boš deležen zasmehovanja!«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 474a–474b)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko filozofske narave vladarjev v državi, sreče celotne skupnosti in različnosti človeških značajev. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, zakaj so po Platonovem mnenju filozofi edini primerni vladarji in kako naj bo idealna država zgrajena. Kaj bi morali po Platonu filozofi vladarji najprej narediti, da bi bilo mogoče tako organizirano državo udejanjiti? Svoj komentar odlomka umestite v kontekst celote Platonovega besedila.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Vsaka umetnost in vsako raziskovanje, kakor tudi vsako dejanje in odločanje, teži – po splošnem naziranju – k nekemu dobru; od tod tudi lepa oznaka, po kateri je "dobro" "smoter, h kateremu vse teži". Vendar je med smotrom in smotrom razlika: **včasih je smoter že udejstvovanje samo po sebi, včasih pa so to dela, ki so plod udejstvovanja**. V primerih, kjer je smoter izven dejanja, je delovni učinek pomembnejši kot pa samo udejstvovanje. Ker pa so oblike dejanja, umetnosti in znanosti različne, so različni tudi smotri ... Če pa pri različnih oblikah udejstvovanja v resnici obstoji en končni smoter, ki ga želimo doseči zaradi njega samega, medtem ko si drugih želimo le, kolikor služijo temu končnemu smotru, in če ne izbiramo vsega samo zaradi nekih drugih smotrov ... tedaj je **ta končni smoter vsekakor neko »dobro«, in sicer »najvišje dobro«**.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 47)

V navedenem odlomku Aristotel govori o smotru človekovega delovanja in ga opredeljuje kot neko »dobro«. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč opišite, v kakšnem razmerju so smotri med sabo, kako Aristotel opredeljuje »najvišje dobro«, kakšen pomen ima za človeka in kako ga lahko dosežemo. Razlago umestite v celoto Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

Zatorej tu ni mogoča nobena težava, temveč je treba sklepati, da je zgolj iz tega, da bivam in da je v meni neka ideja najpopolnejšega bitja, se pravi Boga, kar se da **razvidno dokazano, da biva tudi Bog**.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, III/36)

V navedenem odlomku Descartes trdi, da je obstoj Boga razvidno dokazan. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo Descartes pripiše vrojenim idejam pri oblikovanju vednosti in kako z njimi dokaže obstoj Boga. Podrobneje razložite, katere ideje so po Descartesovem mnenju vrojene in kateri razlogi govorijo v prid njihovega obstoja. Svojo razlago umestite v celoto dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Ta človek prihodnosti, ki nas bo rešil tako dosedanjega **ideala** kakor tega, *kar je moralo iz njega izrasti*, velikega gnusa, volje do nič, nihilizma, ta znanilec poldneva in velike odločitve, **ki bo zopet osvobodil voljo**, ki bo povrnil zemlji njen cilj in človeku njegovo upanje, ta antikrist in antinihilist, ta premagovalec boga in nič – *on mora enkrat priti*.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, str. 282)

Sklepni odstavek druge razprave govori o Nietzschejevem upu glede prihodnosti. Nasprotno kakor Schopenhauer, ki v volji vidi razlog za zatekanje k asketizmu, vidi Nietzsche v volji razlog za upanje, za optimizem, da se bo 2500-letna vivisekcija človeka zaključila s prihodom nadčloveka. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite ključno misel osvoboditve volje od ideala, ki ima po Nietzscheju negativne nasledke za človeka, a ne samo negativne. Pri tem analizirajte Nietzschejevo pojmovanje nihilizma in razložite izraz »ki bo osvobodil voljo, ki bo povrnil ... človeku njegovo upanje«. Svojo razlago umestite v celoto dela.

M 1 4 1 5 3 1 1 1 0 8

Lined writing area with 28 horizontal lines.

Prazna stran